

ASTRA Association – Precursor of European integration through Culture

Asociațiunea ASTRA – precursora a integrării europene prin cultură

Corina VAȘCA

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Abstract

After the 1848 revolution failure, great men with Avram Iancu could understand that the political fight against the dual Austro-Hungarian Empire should be moved to the cultural fight. In these conditions, at Sibiu, in October 23 / 4 November 1861, the Transylvania Association for Literature and Culture of the Romanian People (ASTRA). Its basic aim is to contribute to the process of enlightenment for the great Transylvania Romanians' Union with the Mother Country.

After the Union, Vasile Goldiș as president gets new rules to the Association. Following, in time, the ASTRA's aims and the European Union Program we find out that between them, there are now similarities. Vasile Goldiș, with his political feelings, could see that a future national state will appear, through which the nations do not lose their identity and then get their specific ethnical features of the state that it has the particularities of the modern European state.

Rezumat

După eșecul Revoluției de la 1848, marii bărbați, în frunte cu Avram Iancu, înțeleg că lupta politică dusă de reacționarul imperiu dualist/ austro-ungar, trebuie strămutată pe calea luptei culturale. În aceste condiții se va înființa la Sibiu, la 23 octombrie / 4 noiembrie 1861 Asociațiunea Transilvană pentru Literatură și Cultura Poporului Român – ASTRA – al cărui principal scop era culturalizarea românilor din Transilvania în vederea unirii cu patria mamă.

După Marea Unire din 1 Decembrie 1918, Vasile Goldiș, în calitate de președinte (1923 – 1932) aduce reformări statutului Asociațiunii. Urmărind în timp obiectivele ASTREI și actualul Program al Uniunii Europene, constatăm că între ele există similitudini. Cu intuiția sa politică, Vasile Goldiș prevede crearea unui viitor stat național, care nu va desființa națiunile, nici particularitățile etnice și culturale specifice, stat ce corespunde astăzi Uniunii Europene.

Keywords: *society, nation state, ethnic and cultural features, actions, Romanian culture*

Cuvinte cheie: *societate, stat național, particularități etnice și culturale, acțiuni, cultura românească*

1. Premisele și înființarea (150 de ani de la înființare – 1861-2011)

În condițiile aspirării naționale a românilor din Transilvania în perioada dualistă austro-ungară, se simțea acut prezența unei organizații care să focalizeze strădaniile întregii lupte de eliberare națională, socială și politică pentru realizarea idealului de secole al românilor: statul național unitar.

Simion Bărnuțiu, în *Discursul de la Marea Adunare Națională de la Blaj* (3/15 mai 1848), jalonează calea de urmat pentru realizarea lui, prin afirmarea noastră, inclusiv în afara granițelor: „Dacă vor rămâne românii în această unitate națională, atunci vor ridica cu puteri unite fonduri naționale, școli pentru comunități, gimnazii, academii, universități, institute de artă, societăți economice, de științe, și prin aceasta vor câștiga respect și valoare în lume.”[1]

Dar idealurile îndrăznețe ale generației de la 1848, plămădite de marii ei conducători, în spiritul ideilor înnoitoare ce au cuprins întreaga Europă, nu era posibil să se realizeze în lupta politică cu puterea reacționară a Imperiului habsburgic. De aceea, idealul unirii trebuia strămutat pe o altă cale, aceea a ridicării prin cultură a poporului român.

În acest scop, Avram Iancu, Simion Balint și Axente Sever, care s-au stins cu dorul „de a vedea națiunea fericită”, în 1852 dăruiesc 2500 de florini pentru înființarea unei *Societăți literare românești*, care să fie o *tribună de cultură și luminare a neamului românesc*. Așa s-a constituit un act de fundațiune, prin care Avram Iancu și tribunii săi au încredințat cărturarilor George Barițiu, Andrei Mureșanu, Pavel Vasici ș.a. misiunea de a alcătui statutele societății ce urma să fie înființată, iar acestea să fie supuse dezbaterii elitei inteligenței românești și apoi guvernului.[2] Ca urmare a acestui act, la *10 mai 1860* a fost emis primul document de constituire a ASTREI, semnat de 176 de mari români. [3]

Societatea se va înființa la Sibiu, la 23 octombrie / 4 noiembrie 1861, din inițiativa lui Ioan Pușcariu, Andrei Șaguna, George Barițiu și Timotei Cipariu. Numită ASTRA – Asociațiunea Transilvană pentru Literatura și Cultura Poporului Român - ea îndeplinește voința testamentară a marelui erou martir Avram Iancu – Crăișorul Munților, a tribunilor săi și a marilor bărbați ai națiunii din Transilvania, de la 1848. Nu trecem cu vederea faptul că rosturile ASTREI aveau să fie cu mult mai mari decât le gândiseră ctitorii săi.

2. Statutul, obiectivele și realizările ASTREI

Primul președinte este mitropolitul Ardealului, Andrei Șaguna, iar vicepreședinte Timotei Cipariu, care numește ASTRA *reazem al naționalității*, spre care s-au îndreptat asociațiile social-culturale și naționale ale românilor transilvăneni, întreaga mișcare culturală și națională, ea a devenit centrul vieții spirituale, prin crearea unui sistem de structuri și valori capabile să unească tot ce reprezenta cultura transilvană, în permanentă legătură cu România (regatul).

ASTRA va deveni, conform statutului său, *școală de formare a conștiinței naționale*, dar și de emancipare a românilor în acord cu *viața celorlalte națiuni europene*. Conform statutului, componența membrilor săi o constituie intelectualii, țărani, comercianții, meseriașii, proveniți din toate colțurile Imperiului habsburgic și din România, indiferent de naționalitate, apartenență religioasă sau politică.

De acum, ea va acționa sub un orizont geografic tot mai larg, care va cuprinde *întreaga românie*, fiind capabilă să asigure: a. răspândirea cunoștințelor științifice și a culturii în toate teritoriile locuite de români; b. lupta împotriva analfabetismului și c. ridicarea nivelului cultural și politic al muncitorilor și țăranilor, pentru ca aceștia să învețe a-și apăra drepturile.

La 30 aprilie 1863, după mai multe încercări nereușite de a înființa la Arad o societate culturală românească, intelectualitatea de aici încearcă din nou constituirea unei societăți culturale. Adunarea generală are loc la hotelul „Crucea Albă” și înființează o *societate de lectură*. Printre participanți, amintim pe Antoniu Mocioni, George Popa, deputat român în Parlamentul de la Budapesta, Vincențiu Babeș, Ioan Popovici Desseanu ș.a. Societatea înființată se va numi din 1867 *Asociația Națională pentru cultura poporului român*.

Ascaniu Crișan, directorul Liceului „Moise Nicoară” și comandant al străjerilor județului Arad, propune în 1924 ca *Asociația să devină Despărțământul cultural al județului Arad pentru ASTRA transilvăneană* (Sibiu).

Asociația trece la acțiuni specifice statutului, dintre care obiectivul principal rămâne culturalizarea poporului român, prin:

- acordarea de ajutor în bani studenților români săraci care se pregătesc în institute superioare, învățătorilor elementari români, autorilor, artiștilor;
- înființarea de biblioteci spre folosul poporului, din gazetele periodice, alte foi ale românilor și cărți științifice;
- acordarea de burse studenților plecați în străinătate (Budapesta, Viena) din veniturile Asociației arădene;
- sprijinirea învățământului în limba română, ca prioritate, pentru ieșirea din *iobăgia sufletului*, după expresia lui George Barițiu.

Păstrând proporțiile în timp și dezvoltare a societății, între aceste principii ale ASTREI și *Programul UE* există similitudini:

a) *Uniunea* contribuie la dezvoltarea unei educații de calitate [...], respectând pe deplin responsabilitatea statelor membre față de conținutul învățământului și de organizarea sistemului educațional, precum și *diversitatea lor culturală și lingvistică*. UE contribuie la promovarea obiectivelor europene [...], având în vedere structurile bazate pe *voluntariate* (funcția educativă și socială a sportului);

- promovează cooperarea dintre instituțiile de învățământ;
- sprijină participarea tinerilor la viața democratică a Europei.[4]

b) Conducerea ASTREI arădene luptă pentru întărirea „Școlii de meserii” din Arad și a „Școlii comerciale” pentru ca fiii de români să învețe meseriile aducătoare de profit material și prin aceasta ridicarea nivelului de trai.

Susține în cadrul acțiunilor de fondare a învățământului românesc academic înființarea unei catedre de Limba și literatura română la Universitatea din Viena, cu fonduri asigurate din donații naționale. *Cât a evoluat acest deziderat de la 1868 și până în prezent, îl trăim și aici, în cadrul Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, prima Instituție Academică a Aradului, înființată în anul 1990.*

Nu putem trece peste aceste realizări fără a le corela cu Articolul 166 din J.O.U.E. (ex-articolul 150 TCE). Acțiunea UE urmărește printre altele:

- să faciliteze accesul la formarea profesională și să favorizeze mobilitatea formatorilor și a persoanelor care urmează un program de formare și, în special, a tinerilor;
- să stimuleze cooperarea în domeniul formării dintre instituțiile de învățământ sau de formare profesională și întreprinderi.

În 1923, Vasile Goldiș este ales președintele ASTREI. Regândind scopurile generale în funcție de tumultoasa evoluție a societății și a științei în Europa, jalonează activitatea ASTREI pentru a ține pasul cu acestea, dar și pentru conservarea patrimoniului local și a specificului național, prin înființarea de muzee: Sibiu (1905), Arad, Brașov, Cluj, Deva, Alba-Iulia. La inaugurarea Muzeului din Arad, Iosif Sterca-Șuluțiu spunea: „Muzeul e arsenalul cel mai puternic cu care își apără un popor originea, individualitatea și tot ce a moștenit de la străbuni”. [5]

În localitățile în care s-au înființat structuri ale ASTREI – despărțăminte, cercuri culturale – s-au organizat muzee sătești, colecții muzeale cu valori de patrimoniu, monografii, fie manuscrise, fie tipărite și generațiile tinere au fost educate în spiritul păstrării tradițiilor înaintașilor, formații artistice prestigioase până în prezent. Amintim localitățile: Lipova, Beliu, Buteni, Șiria, Hălmagiu – județul Arad[6].

Revenind la principiul subsidiarității, după care acționează UE în toate domeniile, cităm din cele prevăzute la „Cultură”[7]:

- Uniunea contribuie la înflorirea culturii statelor membre, respectând diversitatea națională și regională a acestora și punând în evidență în același timp moștenirea culturală comună;
- [...] urmărește să încurajeze și să sprijine *conservarea și protejarea patrimoniului cultural de importanță europeană*;
- [...] Uniunea ține seama de aspectele culturale, în special pentru a respecta și promova diversitatea culturilor sale.

Pentru atragerea oamenilor, și mai ales a tinerilor la marea acțiune de culturalizare și de educație nu numai patriotică, ci și estetică, după conferințele pe diferite teme ale unor personalități din toate domeniile, ASTRA organiza în continuarea acestora serbări și baluri în centrele comerciale mari.[8]

În anul 1932, în octombrie, la Deva, Adunarea generală a ASTREI aprobă cererea de demisie din funcția de președinte a lui Vasile Goldiș, ținând cont de starea tot mai gravă a sănătății sale. Nu vom încheia acest episod al vieții sale fără a aduce în discuție din multele și importante realizări și concepția sa despre stat, *el însuși fiind unul dintre principalii artizani ai mult visatului stat unitar, România.*

Cu vasta sa cultură istorică, sociologică, teologică și juridică, el se dovedește *un mare gânditor și vizionar, adept al valorilor universale ale culturii și civilizației*, insistând asupra

emancipării sub toate aspectele a poporului român, pentru a se putea integra și evolua în viața social-politică internațională.

Atașat de valorile culturii și civilizației europene, adept al eticii în politică, el prevede că statul și dreptul național nu sunt ultima treaptă în dezvoltarea civilizației europene, *întrucât societatea evoluează spre unificarea planetară*. Împreună cu alți mari gânditori români și străini el intuiește *un viitor stat universal, revendicat de conștiința solidarității umane*, care „nu va desființa națiunile, precum nu va desființa indivizii, ci dimpotrivă, el va asigura și unora și altora deplinătatea posibilităților de afirmare prin ființa lor specifică, în interesul tuturor [...]”. Numai în statul universal elementele de permanență etnică ale tuturor culturilor naționale vor primi garanțiile lor definitive.[9]

Concluzii

Deși interzisă în 1948, ASTRA a continuat, mai ales prin activitatea cultural-artistică și sportivă, sub diferite forme și manifestări, antrenând toate generațiile la informare culturală, profesională, la educație estetică și sportivă, iar în anul 1990 se redefinește la Sibiu. Despărțământul arădean se reorganizează în 1991 sub președinția profesorului Gheorghe Căpitan.

După cum afirmă președintele actual al Asociațiunii ASTRA, prof. univ. dr. Dumitru Acu, „*Asociațiunea [...] ne face să apreciem că a fost și trebuie să rămână și în viitor o veritabilă Universitate populară, mereu deschisă spre realizarea solidarității românilor de pretutindeni prin cultură*”[10].

Respectând cu sfințenie statutul, principiile pe care acesta le prevede și prin realizările sale în cei 150 de ani de existență, Asociațiunea ASTRA s-a dovedit o societate culturală românească de înaltă ținută și europeană în același timp.

References

1. Astra (1861-1950), *125 de ani de la înființare*, Sibiu, 1987, sub auspiciul Academiei Române, p. 512.
2. Pop, Silvia, *Asociațiunea Astra, Despărțământul Blaj (1870-2005)*, Blaj, Editura ASTRA, 2007, p. 12.
3. Ibidem, p. 13.
4. *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, Titlul XII, „Educația, formarea profesională, tineretul și sportul”, Articolul 165 (ex-articolul 149 TCE).
5. Astra (1861-1950), *125 de ani de la înființare, Sibiu, 1987*, sub auspiciul Academiei Române, p. 516.
6. Vașca, Corina, *Protopop stavrofor Petru Bejan – Consemnări*, Arad, „Vasile Goldiș” University Press, 2010, p. 145-153
7. *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, Titlul XIII, „Cultura”*, Articolul 167 (ex-articolul 151 TCE).
8. Vașca, Corina, *Toponimia localității Butei, județul Arad*, Arad, Editura Ramira, 2010.
9. apud Iovan, Marțian, *Filosofia politico-juridică a lui Vasile Goldiș – teme spirituale al realizării Marii Uniri a românilor de la 1 Decembrie 1918*, în „Ordo ordinans și căutarea identității” – Articole, studii și eseuri, Arad, „Vasile Goldiș” University Press, 2011, p. 50-51
10. *Asociațiunea ASTRA – Instituție de educație deschisă și permanentă*, în „Educația și integrarea europeană”, coordonator Elena Macavei, Sibiu, Editura Asociațiunii ASTRA, 2007, p. 51.

Bibliography

Astra (1861-1950), *125 de ani de la înființare*, Sibiu, 1987, sub auspiciul Academiei Române

Educația și integrarea europeană, coordonator Elena Macavei, Sibiu, Editura Asociațiunii ASTRA, 2007.

GAGEA, Eugen, *Vasile Goldiș (1862-1934). Monografie istorică*, Arad, „Vasile Goldiș” University Press, 2008.

IOVAN, Marțian, *Filosofia politico-juridică a lui Vasile Goldiș – teme și spiritual al realizării Marii Uniri a românilor de la 1 Decembrie 1918*, în „Ordo ordinans și căutarea identității” – Articole, studii și eseuri, Arad, „Vasile Goldiș” University Press, 2011.

GOLDIȘ, Vasile, 1930, *Statul universal*, în „Observatorul politic și social”, vol. 9, an I, 1930.

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, Titlul XII, „Educația, formarea profesională, tineretul și sportul”, Articolul 165 (ex-articolul 149 TCE).

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, Titlul XIII, „Cultura”, Articolul 167 (ex-articolul 151 TCE).

MOGA, Valer, *ASTRA și societatea, 1918-1930*, Cluj-Napoca, 2003.

PAMFIL, Matei, *ASTRA și rolul ei în cultura națională (1861-1950)*, Cluj-Napoca, Editura „Dacia”, 1986.

POP, Silvia, *Asociațiunea ASTRA, Despărțământul Blaj. 1870-2005*, Blaj, Editura „Astra”, 2007.

VAȘCA, Corina, *Protopop stavrofor Petru Bejan, Consemnări, 21 noiembrie 1909-17 ianuarie 2002*, Arad, „Vasile Goldiș” University Press, 2010.

VAȘCA, Corina, *Toponimia localității Buteni, județul Arad*, Arad, Editura Ramira, 2010.

